

Вистава котру приготував ма Саша Сабаш, историчар, настала насамперед як результат його ангажованья на проєкту Завода за культуру войводинских Руснацох, а одножи ше на идентификованє и заберованє скарбу Руснацох у Войводини. Як фаховец котри професийно унапрямени на архивистику у Историйним архиву у Зомборе, вон ма окреми сензибилитет спрам тей файти культурних доброх; на заберованю, фаховим обропку и чуваню архивнеого материялу. Так ше и зявела його идея же би Завод порушал акцию заберованя особних документох котри на свойофайтови способ илуструю каждодньови и вирски живот Руснацох на просторе Банкей, Сриму и Славонї, але и их учасц у вкупним привредним живоце того простору.

Дворочна работа на заберованю тей файти культурно – историйного скарбу, резултувала зоз векшим числом скенираних документох, фотографийох и другой историйней гради, зоз хторей Саша Сабаш направел фахови вибор и приготував єдну значну тематичну виставу. Концепт вистави таки же през седем сегменти провади живот Руснацох у Банкей, Сриму и Славонї од конца 19. по пейдзешати роки 20. вину: 1.Каждодньови живот; 2.Школованє; 3.Войско; 4.Финанси; 5.Польопривреда; 6.Ремесельнїцтво; 7.Вирски живот. Кажди с тих сегментох представени зоз рижну файту документох. Так каждодньови живот предсавени зоз виводами з матичних кнїжкох народзених, уверенями о державлянству, пасошами, але и зоз членским картами котри нам шведоча о тим же Руснаци були часто члени дзепоедних здруженьох, зоз другима народами и етнїчними заеднїцами зоз котрима ведно жили. На основи рижних школских свидоцтвох видно же дзе ше школовали Руснаци и за яки ше фахово унапрямел найчастейше опредзельовали. Зоз вилонених документох мож заключиц же ше найчастейше одлучовали за учительох, священїкох, але и за ремесельнїкох. Окрем документох, барз интересантни и фотографїи школских дзепох медзи двома шветовима войнами. Купопредайки документи, платни кнїжочки, тестаменти, вельо нам гуторя о материялним стану Руснацох од конца 19. по половку 20. вину, але и о системски правно ушореной держави – перше Аустроугорскей, а потим и Краљовини СХС, односно Краљовини Югославїи. Майсторски писма и свидоцтва о закончених струковних школах, потвердзую же Руснаци мали значну учасц у привредним живоце на тим просторе. Окрем того, кажди с тих документох представя вираз свойого часу; од способа писаня, языка, графичногого дизайну и як таки, вони интересантни и за других вигледовачох: лингвистох, историчарох уметносци, дизайнерох, итп.

Єст вецей елементи котри гуторя у прилог тому же прецо треба правиц таки вистави, а єден з нїх и тот же кандиди таки проєкт виволує интересованє рускей заеднїци же би по свой обисцох пренашла давно забути и одруцени старини, котри часто на перши погляд не интересантни, а сушносц праве у тим же нам вони чуваю шлїди нашей прешлосци. Прето нашо людзе муша здобуц свидомосц о потреби чуваня тих шлїфох, але и пренаходзиц способ же би вони були доступни цалей рускей, але и ширшей явносци.

ПРИВАТНИ ЖИВОТ БАЧВАНСКО—СРИМСКИХ РУСНАЦОХ ПО ПОЛОВКУ XX ВІКУ ПРЕЗ ДОКУМЕНТИ З ПРИВАТНИХ ЗБИРКОХ

З далековидну идею збераня и чваняя писаних жридлох о живоце Руснацох у Бачкей и Сриме у прешлосци, Завод за культуру войводинских Руснацох у 2014. року обявел явну поволанку шицким зацікавеним же би тей установи культури подаровали лебо пожичели на дигіталізацію документи хтори настали по половку XX віку и вязани су за рижни діялносци живота Руснацох на тих просторох: особни легітимациі, финансијну документацию, рижни контракти, школярски кнїжочки, свидоцтва и подобне. Значне число гражданох ше одволало на Заводову поволанку и најсце шумне количество материялу позберане. Пред вами ше находзи вибор з богатей колекції позбераних жридлох за историю кандодньовосци Руснака на тих просторох у другой половки XIX и першей половки XX віку. Вистава подзелена на седем цалосци. Перша цалосц представя особни легітимациі, увереня о державянстве и други жридла хтори гуторя о живоце звичайних Руснацох од конца XIX по половку XX віку. Тоти документи настали у местох з руским жительствоу у Бачкей и Сриме, а окреме треба визначиц вияву 43-рочного Елисея Провчия, родом з Руского Керестура, зоз 1927. року у хторей спомнути, теди зоз местом биваня у Барбертону у держави Охайо, виражел намиру одрекнуц ше югославянского державянства же би на тот способ могал постац державян Зединених Америцих Державох.

Школоване Руснацох у першей половки двацетого віку од основней школи по факултет представене у другой тематскей цалосци. Школярски кнїжочки, свидоцтва, як и еден студентски индекс вибрани же би илюстровали наставку програму и образовни профили у хторих ше школовали Руснаци у перших децениях XX столітя. Тота цалосц дополнета и зоз фотографиями школярох зоз периоду медзи двома шветовима войнами.

Хлопи рускей националносци участвовали у числених войнох перше як војци у войску Габзбургскей монархії, а потим и у войску держави Южных Славянох. О їх живоце у войни и на одслуженю войскового року гуторя шлїди у форми фотографийох и войскових кнїжочкох и вони творя трецу цалосц тей вистави.

У швартерей цалосци ше находза документи вязани за маєтни и финансијни стан при Руснацох у Бачкей и Сриме у XIX и XX столітю. Слово о контрактох, порциней документациі, а окреме треба визначиц вияву о поради о роздаельованю маєтку зоз 1840. року, як и значни податки о Рускей шповорней каси хтора исновала у Шидзе медзи двома шветовима войнами.

Польопривреда вшелїяк од присельованя на тоти простори медзи Руснацами була најзаступениши конар привреди. Пията цалосц нам представя податки о статкарстве при бачванско-сримских Руснацох трицетих и штерациетих рокох XX віку.

Значну улогу у привредним живоце бачванско-сримских Руснацох мало и ремесельництво хторе у шестей цалосци заступене зоз експонатами хтори илюструю процес вичованя ремесла и здобуваня майсторского званя.

Улога религиі при Руснацох на тих просторох вше була значна. Прето седма и остатня цалосц тей вистави пошвечена документом и фотографийом вязаним за діялносц Греконатолицкей церкви у Бачкей и Сриме. Найвещей документи за тоту часц вистави зоз скарбу греконатолицких священїох Дюри Бесерминя (1884-1949), длугорочного греконатолицкого пароха у Шидзе и Максимилияна Буїли (1904-1993), хтори як священїк службовал најдлужей у Коцуре и Новим Садае.

No. 22940

UNITED STATES OF AMERICA

DECLARATION OF INTENTION

Invalid for all purposes seven years after the date hereof

STATE OF OHIO In the Summit PLAS Court
Summit county, ss. Summit county

I, Ellis Prochey, aged 73 years,
occupation Match worker, do declare on oath that my personal
description is: Color White, complexion Dark, height 5 feet 9 inches,
weight 145 pounds, color of hair Dark Brown, color of eyes Brown
other visible distinctive marks None

I was born in Kresten Jugoslavia
on the 18 day of November, anno Domini 1903. I now reside
at 144 - Mullany St. Burton Ohio

I emigrated to the United States of America from France
on the vessel La Savoie; my last
foreign residence was Kresten Jugoslavia and I am Not married; the name
of my last and now resident at

It is my bona fide intention to renounce forever all allegiance and fidelity to any foreign
prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to

Alexander I, King of the Serbs, Croats, and Slovenes, of whom I am now a subject;

I arrived at the port of New York in the

State of New York, on or about the 31 day

of May, anno Domini 1928. I am not an anarchist; I am not a
polygamist nor a believer in the practice of polygamy; and it is my intention in good faith
to become a citizen of the United States of America and to permanently reside therein:

SO HELP ME GOD.

[SEAL]

Subscribed and sworn to before me in the office of the Clerk of
said Court this 7 day of July, anno Domini 19 27

Edmund
Clerk of the PLAS Court.
Deputy Clerk

Виява о намери Елисея Провчия
з Руского Керестура же би ше
одрекол југославјанског и
одрепел државјанство Зединених
Америцих Државаох, 1937.
(Мария Афиц, Руски Керестур)
Izjava o nameri Jeliseja Provcija iz
Ruskog Krstura o odricanju
jugoslovenskog i
prihvatanju drzavljanstva
Sjedinjenih Americkih Drzava
(Marija Afic, Ruski Krstur)

Indeks predavanja

(Index lectionum)

slušača (audientia) *Maksimilijana Buile*
rodom iz (ortus) *Novog Sada (Vojvodina)*

Upisan

(inscriptus)

u (in) *Simonek Bogoslav* fakultetu (facultate)
Sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu
(Universitate regni SCS Regnum)
dne (die) *15. prosinca* 1924.

Slika posjednika.

Vlastiti potpis posjednika:

Maksimilijana Buile

U Zagrebu, *15. prosinca* 1924.

Indeks predavanja

(Index lectionum)

slušača (audientia) *Maksimilijana Buile*
rodom iz (ortus) *Novog Sada (Vojvodina)*

Upisan

(inscriptus)

u (in) *Simonek Bogoslav* fakultetu (facultate)
Sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu
(Universitate regni SCS Regnum)
dne (die) *15. prosinca* 1924.

Индекс студента теологије у Загребу
Максимилијана Буїли, 1924.
(Агнета Маслар нар. Буїла, Нови Сад)
Indeks studenta teologije u Zagrebu
Maksimilijana Buile, 1924.
(Ahnetta Maslar r. Buila, Novi Sad)

СЛУЖБА у КАДРУ. — SLUŽBA u KADRU.

Остале напомене*) Opšti podaci*)	Бр.	Место рођења	Год. рођења	Врста по- службеног броја вој- ног ре- крутног списка	Врста по- службеног броја ре- крутног списка
Војна — Војска	26	18	1907	42	177
Прописана — Војска					
Учесник у сталаном кадру Учесник у сталној кадри	13	18	1907	42	177
Учесник у сталној кадри Учесник у сталној кадри	13	18	1907		177
Врста службе у кадру Рок службе у кадру	6 месеци				
Позивање војно у војску Позивање војно у војску	резов. јан.				
је ли ожењен је ли ожењен	нема				
је ли ожењен је ли ожењен	нема				
Образложење Образложење	8/1/1917				
Застава — Застава	Београд.				
Место служења Место служења	10. батаљон				
Позивање војно у војску Позивање војно у војску	Београдски				
Учесност у војној служби Учесност у војној служби	Београдски				
Службена податак и обележје на служби у кадру Учесност у војној служби	Место служења и обележје на служби у кадру Учесност у војној служби				
Службена податак и обележје на служби у кадру Учесност у војној служби	Београдски				

* Напомена о обележју на службеној служби
*) Подаци се допунявају и променају по потреби.

Војска легитимација Јанка Будинског
з Руског Керестура, 1927. (Јаким Канјух,
Руски Керестур)

Vojna knjižica Janka Budinskog iz Ruskog Krstura,
1927. (Jakim Kanjuh, Ruski Krstur)

Војска легитимација Јовгена Майхера
з Бикич Долу, 1947. (о. Владимир Еделински
Миколка, Беркасово)

Vojna knjižica Jovgena Majhera iz Bikič Dola,
1947. (o. Vladimir Edelinski Mikolka, Berkasovo)

ГЛАВНИ
САВЕЗ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА
СРБИЈЕ

По овоме
сведочењу
уколико
немају
напомена
на овоме

Уверене

Задруга *Орос Михајло*
својом *рођен*

у *срп* *Радунци*

у *срп* *Ф. 897* *ако је курс за бригадир*
С.Р.З *одржан у Зрењанима од 18. 5. до 18. 6. 1977*

и успешно завршио са *одржаним* *успехом*

Сведочење о томе да је *одржаним* *успехом* *С.Р.З*
у задругама *својом*

Дел. бр. 4160/15

1977

Председник
Удружења
Бранко Јовановић

Чланови одбора:
Бранко Јовановић
Бранко Јовановић
Бранко Јовановић

Документ о положеним курсу за
бригадира селянских роботних
задругах на мено Михайла Ороса
(Меланија Чизмар, Ветерник)

Dokument o položenom kursu za
brigadira seljačkih radnih zadruga
na име Mihajla Orosa
(Melanija Čizmar, Veternik)

Юлиан Салонски зоз Коцура на виучованю
скравецкого ремесла у майстра Барона,
1924. (Славко Сабо, Вербас)

Julijan Salonski iz Kucure na izučavanju krojačkog
zanata kod majstora Barona, 1924.
(Slavko Sabo, Vrbas)

Ришене крижевског владике кир
Дионизия Нярадия о менованю
о. Дюри Бесерминя за почесного
пришедника Духовнога стола,
1931. (Мария Тот, Петроварадин)

Rešenje križevačkog vladike kir
Dionizija Njaradija o imenovanju
o. Đure Beserminija za "časnog
prisjednika svoga Duhovnoga stola",
1931. (Marija Tot, Petrovaradin)

Broj 600.-1931.

CRKVENI ODBOR KAT. BISKUPIJE

KRIŽEVAČKE

Telefonski broj

0 J U R I B E S E R M I N J I - u

Ispravka

5 1 2.

Obzirom na zasvjedočenu vjernost i predanost Vašu u vr-
šenju svećeničkih dužnosti, kojim ste vodili i na svatom mjestu,
po najboljem svojem uvjerenju, nastojali promicati vjedu i vje-
renita dužnost perjemnog Vas stada;

Obzirom na izvalesvrjednu i bezprihorne Vaše svećeničke
ponašanje;

Obznanivši ovime - pri nastupu Vašem u d e a t i lux-
trum svećeničkog djelovanja - imenovati Vas, kao što Vas imenujem
SAČ. PHILAJMINOM STOLA DUHOVNOGA STOLA
za pravu nošenja o r t e n s k a p o j a s a .

Usviještajući u tom Telefonski Vašu pouzdanu se nadati,
da ćete tako doale, tako i unaprijed nastaviti trudoljubivo svo-
je djelovanje Bogu na slavu, sveshrbi na pomoć, svjeticima na spas
a meni na redost i nišanu.

Voljedi Svevoljeda, da Vas u tom pomalo svojom svetom
milošću, ostajem.

U Križevcima, dne 1. srpnja 1931.

u Arhiepiskopatu blagoslovenom

Arhiepiskop
vlastito.

ПРИВАТНИ ЖИВОТ РУСНАЦОХ У XIX И ПОЧАТКОМ XX ВІКУ
ПРЕЗ ПРИВАТНИ ДОКУМЕНТИ

Видватель:

Завод за культуру войводянских Руснацох, Футожска 2/III,
Нови Сад

За видавателя:

Ивана Дудаш

Автор вистави и каталогу:

Саша Сабадош, архивист

Рецензент:

Любица Отич, музейна советніца

Дизайн:

мр Дарко Вукович

Тираж: 100

Нови Сад, 2016.

